

בפ"ד

ספר

דברי יזאל

על כשרות המאכלים וזיהירות ממאכליות אסורות

הו"ל בחלמת הי' עלי בזכות אבותי ורבותי הק' זי"ע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל "מגן שאול" דהאלמין" ור'ם כיישכה וכובל' "בית ישעיה"

בעהמה"ס: אפיות המצוות שלום (וי' חלקיים); גידולי יהודה (על הלכות
ציצית); שווית בבחו ובחוי צדק (על הלכות שרב'); חינוך ישראל סבא (דוררי'
לחינוך הבנים והכננות); מדריך לצניעות; מנותות שלום (על הל' מנותה);
מנוחת שלום (דרוכה לבשורה); מגחת יהודה, על חומר אייסור, חלב
עכו"ם וטימילאך); נפש ישעיה (על מאכליות אסורות. היח''); קדושת
ישראל (על הלכות ייחור); וše"ס.

ב"ו אב תשד"מ...ברוקלין ניו יארק

תוכן-ומפתח

עמוד

א. כשרות פון אידישע שטוב.....ג
ב. די מעלות פון ספר .....ד
ג. פארווארט.....ה
ד. אין אלע דורות דער וואס וויל אפטאן די שטרוכלונגגען פון פלייש וויל מען הארגונגען.....ז
ה. אנויזונגען ווי אזי זיך צו פירען.....ח
ו. דער מצב פון קצבים (בוטשעריס) אין אמריקע ט
ז. דאס געפאלענקייט פון היינטיגען דור.....י
ח. געלט פאפריט די ערליךער.....יא
ט. היינטיגע צייט אפלו מיט א גוטע השגהה אין

צורת ..... יב

י. את האט איד בקיצור דער סיסטעם פון היינטיגע בהמה פארקויף.....יג
יא. בוטשעריס תלמידי חכמים און יראי ד' זענען נישט באגלייבט אויף פלייש .....יד
יב. הכהרים .....טו
יג. א מדך במצוח עסט נישט זאַן וואס דארף א הכשר'). .....טו
יד. זינט דעם חורבן אוישוויז האבן די רבנים קיין כה נישט- אלעס פירן אהן די בעלי בתים .....טו
טו. פראגעס און ענטפערס .....יח

כשרות פון אידישן שטוב

דעער דָּזִיגָּעֶר ספר ענטהאלט די אַרְגִּינְעַלָּע מִינְנוֹנָג פֿוֹן צָק
מרן הקוה"ט רשבכה"ג מסאטמאָר זַצּוֹק"ל זַכְיַיָּע וועגן כשרות
און השגהה כידוע פְּלַעַגְתּ זַיךְ צָק רבינו זַכְיַיָּע מצער זַיין כל ימי^{וועגן}
צוליב די פֿאָרְשִׁידְעָנָע מַאֲמָרִים וּוּלְכָע וּוּרְעָנָן נַאֲכְגַּעַזָּגָט אַין זַיין
נאָמָעָן אַון זַעַנְעָן גַּעַוּעַנְלִיךְ פֿאָלָש (שְׁקָרָ).

דעַרְפָּאָר האָבָּן מַיר זַיךְ אַנְגַּעַשְׁטָעָרָנָגְט לעילוי נשמה רבינו
הַקּוֹהַ"ט זַכְיַיָּע אַרְאָפְּצּוּשְׁרִיבְּכָן מִיטְ גְּרוּיס פֿוֹנְקְטְּלִיכְקִיטְ זַיין
מִינְנוֹנָג וועגן כשרות וואָס האָט גַּעַפְּלָאָסָעָן גַּרְאָד פֿוֹן דִּיְנָעָם
הָאָרֶץ צָום פֿעַדְעָר פֿוֹן רבינו הקוה"ט זַכְיַיָּע, אַון פֿוֹן דָּאָרָט צָום
דרוק אין סְהָקְ שְׂוִית דְּבָרִי יוֹאָל.

כידוע אַיְ צָק רבינו הקוה"ט זַצּוֹק"ל גַּעַוּעָן דָּעָר יְחִיד בְּדוֹרוֹ
פֿוֹן די מְנַהְגִּים צְדִיקִים וּגְאוֹנִים אֲמִתִּים וּוּלְכָעָר האָט
אַיבְּרָגְעַלְבָּעַט מִיטְ נְסִים וּכְחוֹתָ שְׁמִים מְרוֹבִים דָּעָם דִּיְתְּשִׁין
גִּיהְנָם אַון מִיטְ קְלָאָרְקִיטְ אַנְאָלְיוֹזִירָט דָּעָם אַונְטְּעָרְשִׁיְרְ פֿוֹן
הַיְנְטִיגָּן אִידְיָשְׁקִיטְ מִיטְן אַמְּאָלִיגָּן וּוּלְכָע עָר האָט אַלְיִינָס זַוְּחָה
גַּעַוּעָן מִיטְ-צְרוּ-לְעָבָן אַון צָו זַעַהָן מִיטְ זַיְנָע הַיְלִיגָּן אוֹיגָן.

אין דָּזִיגָּן קוֹנְטְּרִיס ווערט אַיבְּרָגְעַטְיִישְׁטְ די אַרְגִּינְעַלָּע
מִינְנוֹנָג פֿוֹן רבינו זַכְיַיָּע וואָס עָר שְׁרִיבְּכָט אַין זַיין סְפָר וואָרָט בְּיִ
וּאָרָט נַאֲכְגַּעַשְׁרִיבְּכָן פֿוֹן וואָס עָר שְׁרִיבְּכָט אַין לשׁוֹן הַקּוֹדֶשְׁ
(אַדְרָבָה קוֹקְטְּ נָאָךְ ווּעָט אִיר זַעַהָן) אַין שְׂוִית דְּבָרִי יוֹאָל.

זַעַלְבָּסְטְּפֿאָרְשְׁטְּעַנְדְּלִיךְ אֹז אַלְעָ שְׁמוּעוֹת וואָס ווערט
נַאֲכְגַּעַזָּגָט פֿוֹן זַיין נָאָמָעָן אַפְּילָו פֿוֹן די גַּאֲרָפְּלָעְסְּלִיכְסְּטָעָ

קוועלע האבן קיין וווערט *) נישט אוון צוגליך צו דעם וואס ער
אליאן האט מיט זיין היליגע הענט געשריבן דיקטידט פון זיין
היליג מה אוון הארץ.

די מעלות פון ספר

א) די מיינונג פון מרן כ"ק רשכבה"ג דער מנהיג הדור אין
געבית פון כשרות אוון השגחה.

ב) זיין מיינונג וועגן די בה פון רבנים היינטיגע צייט.

ג) הדרכה פאר יעדע טאטע אוון מאמע וויאזוי זיך צו פירען.
מיט כשרות אוון שטיב. לוייטען צדיק הדור.

ד) אומגעפעלשטע מיינונג וועגן די היינטיגע פראבלעמען פון
אלע סארט כשרות מיט מכשירים משגיחים א.א.ו. וועלכעס
ווערט ארויסגעברענgett פון א איש קדוש וטהור, גאון בתורה
וביראת שמיים, איז אמת אויסערגעווונליכער פיקוח אוון חכם,
וואס איז מגודל געווארן בין ברבי קדושים וטהורים.

ה) געשריבן אין אידיש גראנג צו מאכן פאר יעדע אידיש קינד
צו ליינען אוון וויסן וויאזוי צו היטן אויף די אידישע נשמה.

ו) די איינציגע מיינונג אין דעם געבית געשריבן געווארן אהן
פחד פאר קיינעם בלוי דעם אמת למאן האמת מיט מסירות נפש
ニישט צו פרעגן נאך קיינעם.

*) בספר הק' על הגאולה עמור כ"ה ר"ה והנה זול"ק: ובפרק כלל
אשיתה עיני על הרבים אם הן מה הרבים ששמעו מפי, כי בחוץ
וברחובות נאמרים ממש דברם הרבה שלא היו ולא נבראו ולא עללה על
לבבי מעולם, וכמו עי"ש.

וואנשי קדש חהוין לוי. הָס הַתְּסִפְרִים מִשְׁקֹוי נְגִילָה וּמְרִיפָה כָּל הַחַסְפֵּי
וְהַס לְהוּ לְיִכְסֵס צָלִי (בְּסִיס מִסְפָּטִים)

פארדווארט

דען זוהאך (ח"ג מב). אונן אלע הייליגע ספרים שריבבן, אז
אלע צרות בכלל ובפרט קומען פון מאכלות אסורת (ニישט כשרע
ענסגענווארג), ווי עס איז ערנן באזקאנט איז דער מצב אין די
וועטל א שטאָרָק אַנגָעַצְוִיגָעַנָּע ד' יְרָחָם, מען דאָרָף גְּרוּיס רְחָמִי
שמים יעַצְט אַין צִיְּט וּוְאָס מִיר פִּיעַרְעָן דָּעַם יוֹם הַשְׁחָרוֹר פָּוּן
רבינו הקוה"ט זכי"ע ווְאָס האָט אוֹפְּגָעַשְׁטָעַלְט בְּגָדָל קְדוּשָׁתו
דָּעַם דָּוָר אַין דִּי רִיכְתִּיגָּע צִיְּט זִיךְ מַחֲבוֹן צָו זִין אוּבָּמִיר פִּירָעָן
זִיךְ אַין זִינָע וּוְעָגָן אַנְצְׁוֹהָאַלְטָן דָּעַם קִיּוֹם פָּוּן נִיעַן דָּוָר וּוְעַלְכָע
אַין אָפְּהָעָנֶגֶק אַין דִּי אָפְּגָעָהִיטָעָנְקִיָּט פָּוּן מאכלות אסורת.

דערפָּאָר לְזֹכֶת הַרְבִּים טֻוּן מִיר צִיְּטִירָעָן אוּבָּמִיר אִידִישׁ פָּוּן
זִינָע הייליגע ספרים דִּי וּוְעָגָן ווְאָס רבינו הקוה"ט זכי"ע האָט
אונַז גַּעַלְעַרְנַט אַונְן נָאָר אוּבָּמִיר פִּירָעָן זִיךְ אַין זִינָע דְּרָכִים
קָעַנְעָן מִיר האָפָּן צָו זַעַחַן עַרְלִיכָּע אִידִישׁ דְּרוֹרוֹת, אַונְן עַר זָאָל זִין
אַיְלְלִיאָזְרָפָּאָר אַונְזָמִיר זָאָלְן גַּעַהְאַלְפָּן וּוְעָרָן אִינְגְּבִּין מִיטָּדִי
גָּאוֹלָה שְׁלִימָה, אַונְן בֵּי אַהֲיָן פְּטוּר זִין פָּוּן אַלְעָצְרוֹת אַונְן
אַנְשִׁיקָעָנִישׁ.

עס אַיְלְלִיאָזְרָפָּאָר אַונְזָעָר פְּלִיכְט זִיךְ צָו פָּאָרְטִיעָפָּן אַין דִּי הייליגע
שְׂוֹרוֹת פָּוּן רבינו הקדוש והטהוֹר, ווְאָס האָט גַּעַשְׁרִיבָן מִיט זִינָע
הייליגע הענט אַנְצְׁוֹדוֹיוֹזָן דָּעַם רִיכְתִּיגָּע וּוְעָגָן וּוְיָאָזְרָי זִיךְ צָו פִּירָעָן
אַין כְּשָׂרוֹת פָּוּן שְׁטִיבָּ.

דער רבִי זכי"ע אַיְלִיאָזְרָפָּאָר הַיְמָעֵל אַרְאָפְּגָעָשִׁיקָט גַּעַוּוֹאָרָן צָו זִין
אַיְלִיכְט טְרוּעָם פָּאָר אִידִישׁ דְּרוֹרוֹת אַונְן דִּי לְעַצְטָע טְעַג פָּוּן
אִידִישִׁן גָּלוֹת, זִיךְ צָו קָעַנְעָן דַּעַרְהָאַלְטָן קָעָגָן דִּי פִּינְסְטָעָרָע
נוֹסִינוֹת וּוְעַלְכָעָ קְוּמָעָן פָּוּן דִּי סְטָ"א. עָס אַיְלִיאָזְרָי בְּאוֹוָאָסְט
וּוְאָס דָּעַר זֹהאָךְ קְרִיבְט אֹז נָאָנְטָ צָו בֵּיתָהַמִּשְׁיחָ זָעַנְעָן דִּי
נוֹסִינוֹת דִּי שְׁוּעָרְסְטָעָ פָּוּנָם גָּלוֹת וּוְיִילְדָעָ שְׁטָן וּוְיִסְטָ אֹז לְאַנְגָּ
וּוְעָט עַר שְׁוִין נִישְׁט אַנְהָאַלְטָן, דָּעַרְפָּאָר שִׁיסְט עַד מִיט דִּי לְעַצְטָע
כְּחוֹת אַונְן נִשְׁט סְתָמָם פִּילְעָן נָאָר בָּאָמְבָעָס מִמְשָׁ. דָּעַרְפָּאָר זָאָל

קײַינעם נישט זיין קײַין ווינדרער די שטעלונג פון רבײַן זכַיּוּע אונ
זײַן מיינונג וועגן דאס כשרות אונ פֿאָרְלָעְסְּלִיקְיִיט פון היינטיגן
דור אָז עס האָלֶט אַזְאָ נִידְרִיגְן שְׁפָלוֹת/דִּיגְן מִצְבָּה דאס אַז
אלעָס צוֹלִיב דָעַם ווֹאָס מִיר זַעֲנָעַן בְּעִזְהָיִי דָרוֹו שְׁלִ מִשְׁיחָ.

כידוע אָז דָעַם רבײַינְס שִׁיטה וועגן ציווֹנוֹת פָּאָר ווּלְכָן עַר
הָאָט זִיךְ מַסְרֵר נְפָשָׁה גַּעֲוָעָן מִמְּשָׁה הָאָט נִישְׁתַּחַווּ זַוְּה גַּעֲוָעָן
צַו בָּאָגְרִיפְּן בָּאָלָד, טִילְלָה אַבְּכָן גַּעֲהָאַלְטָן אָז עַר אַיז צַו עַקְסְּטוּרָעָם
אָדָ.ג. (די זַעֲלָבָע שְׁפָרָאָךְ ווֹאָס ווּוְרָט גַּעֲנוֹצָט היַינְטָן קַעְגָּן רְבָּנִים
ווֹאָס זַעֲנָעַן מַקְנָא קְנָאת דִּי) אַבְּעָר מִיט 'דִי צִיטָה הָאָט יַעֲדָר ווֹאָס
וּוְילְלָה נִשְׁתַּחַווּ פָּאָרְבִּיגְעָן דָעַם אַמְתָה גַּעֲמוֹזָת מַודָּה זַיין אָז שְׁכִינָה
מְדֻבְּרָה מַתְּחָךְ גְּרוּנוּ, אָונָן וְדִי עַמּוֹ שְׁהָלָכָה כְּמוֹתוֹ.

עַס אַיז אַבְּעָר דָאָךְ עַנְטְּשָׁתָאָנָעָן אָן אָונְטְּעָרְשִׁידְ צַוְּיִישָׁן דִי
וּוְלְכָעָה אַבְּכָן בָּאָלָד גַּעֲגְּלִיבָט, אָונָן דִי ווֹאָס נִשְׁתַּחַווּ, וּוְלְכָעָה צוֹלִיב
זַיְעָר נִשְׁתַּחַווּ גַּלְיִיבָן זַעֲנָעַן זַיִי אַדְעָר זַיְעָר קִינְדָּר לִיְעָדָר
פָּאָרְשָׁוּעָמָט גַּעֲוָאָרָן מִיטְ דִּיעָוָתְ כְּזוֹבָהוּ ... אַבְּעָר דִי מַאֲמִינִים
בְּדָבְּרֵי אַלְקִים חַיִים אַיז בַּי זַיִ גַּעֲזָאָגָט גַּעֲוָאָרָן וְאַתָּם הַדְּבָקִים בְּדִי
אַלְקִיכָם חַיִים כּוֹלְכָם הַיּוֹם.

דָאָס זַעֲלָבָע אוּרִיךְ מִיטְ כְּשָׂרוֹת דִי וּוְלְכָעָה גַּלְיִיבָן בְּאַמְוֹנה אָז
שְׁכִינָה מְדֻבְּרָה מַתְּחָךְ גְּרוּנוּ אָונָן כָּל דְּבָרֵי דְּבָרֵי אַלְקִים חַיִים וּוּלְזָן
זַוְּה זַיין צַוְּה דִי אַלְעָזָאָכָן ווֹאָס מַעַן אַיז זַוְּה דָוָרָךְ עַסְנָן כְּשָׂרִיס
צַוְּה עַרְלִיכָע אִידְיִישָׁע גַּעֲזָוָנָטְ דָוָרוֹת תְּחִי יַרְאֵי הַשְּׁם דָוָרִי דָוָרוֹת,
אָונָן אַפְּגָעָהִיטָן זַיין פָּוֹן אַלְעָזָרָות ווֹאָס קַוְמָעָן רְחַיְלָ דָוָרָךְ
מְאַכְּלָות אַסְרוֹת.

מַעַן טָאָר אוּרִיךְ נִשְׁתַּחַווּ אָז אַתְּלָמְדָ פָּוֹן רבְּיַין זַכְיִיּוּ
אוּרִיךְ דָעַר וּוְלְטָ אָונָן יַעַנְעָ וּוְלְטָ וּוְרָטָ נַאֲרָ אַנְגְּגָעָרָפָן דָעַר
וּוֹאָס פִּירָט זִיךְ אַין זַיְנָעָ דְּרָכִים אָונָן אַנוּוֹיְזָוָנָגָעָן אַזְוִיְדוּיָהָ עַס
שְׁטִיטָ אַין דִי סְפָרִים הַקְדָשִׁים (עַיִן בְּמִפְרָשִׁים אַבָּות, בְּמִשְׁנָה
הַוָּה מַתְּלִימִידָיו שְׁלֵ אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, אַבָּות פְּ"אָ מִיּ"בָ).

וואנשי קודש תהוין לי, אלס אלטס פֿלוֹטִיס מַזְקוֹלִי נְכוֹלוֹת וּמְרִיפּוֹת כָּרִי חֲסָס צָבֵי
אלס נְהָוָה חִיכָּס צָבֵי (צָבֵי מַפְּנִים)

דען איבערזעטען אויף אידיש איז ווארט בי ווארט פון לשון
קודש

אין אלע דורות דער וואם וויל אפטווזן די שטרוכלאונגגען פון
פלײַיש וויל מען הארגענען

א) די דרשא (וועגן פֿלייש) האט דער זיידע (ייטב לב
צוק"ל) געזאגט ווען ער האט אויפגעשטעלט דעם שלאכט-הוויז
איין סיגעט, ער האט זיך ממש מוסר נפש געוווען וויליל די קצבים
האבן געווארפן אויף אים בײַינאכט אין שטוב דורךן פֿענטטעדר א
גרויסע שטיין אים צו הארגענען און כמעט בדרך נס איז ער
געראַטווועט געווארן. אויסער דעם האט ער געהאט אין שטאט
קעגןדרס (מתנגדים) וויליל עס איז געוווען דאָרט אַסאָך קלימ
א.ד.ג. אַבער ער האט נישט גערהט ביז ער האט אַריינגעשטעלט
אַ משגיח אַזוייזוי עס דאָרכֶה צו זיין.
(שו"ת דברי יואל יור"ד ל"ד).

מודר השכל

1) אַיד ווּאַס טוּט צו פֿאַרְעָכְטַן דעם מצב פון פֿלייש טוט מען
בָּאַרְעָדָן און מען וויל אים ממש הארגענען מעג ער זיין אַפְּיָלוּ אַ

היליגער איד א גאון בתורה ובצדקות ויר"ש און בעל מופת איזוי
ווײַ דער ייַטְבּ לְבּ הַאַטּ מֵעַן דֶּאָרְ נִישְׁתּ מֹרְאָ פָּאָרְ זַיְןְ הַקְּפָדָה וַיְיַלְּדּ
דער שָׂטָן שְׁטָעַלְטּ אַלְעַ מֹרְאָס אִיןְ דַּי זַיְיטּ אָוֹן פָּאָרְבָּלְעַנְדְּטּ דַּי
אוֹיגָן.

2) אַ סִּימָן פָּוֹן אָן עַרְלִיכָּעֶר אִידְן אָפִילּוּ אָוּבּ מַעַן וּוּאָרְפַּטּ אִים
נֶאָרְ שְׁטִינְעֶרְ מִיטּ קְלָלוֹת הַאַלְטּ עַרְזָוּן בַּיּוֹ זַיְינָעָם אָוֹן לְאָזְטּ נִישְׁתּ
נֶאָרְ.

3) דַּי וּוּלְכָעּ שְׁטִיעָן אִיןְ דַּי זַיְיטּ מִיטּ דַּי שְׁרִיעָרֶס אָוֹן
שְׁעַלְטָעָרֶס זַעַנְעָן דַּי "קְלִי הַדָּעַת".

אַגְּוּזְוֹנְגָעָן וּוּאַזְוּיְזָיךְ צַוְּ פִּידְעָן

ב) דער היליגער זידע שרייבט אִין ספר ייַטְבּ פְּנִים (דרשות
לשבה"ג אָות י"ב) אָז מַעַן דֶּאָרְפּ מְאַכְּן אָן עַקְסְּטָעָר שְׁלָאָכְטָהָווּ
פָּאָרְ כְּשָׂרְסּ מִיטּ אַ פָּאָרְלָעְסְּלִיכָּעֶן מַעַנְטָשּ וּוּאָסּ שְׁטִיטּ דֶּאָרְטּ אָוֹן
גִּיטּ אַכְּטוֹנָגּ מִיטּ אָפְּעָנָעּ אוֹיגָן אָזְלָעָסּ זַאָל זַיְןְ גַּעַהְעָרְגּ אָוִיךְ
דער נִיקְוּר (טרִיבְּעָרָן פָּוֹן חַלְבּ) אַדְגּ. אָוֹן זַאָלְסָטּ נִישְׁתּ פְּרָעָגּ
פָּאָרוֹאָסּ דֶּאָרְפּ מַעַן דָּאָסּ טָאָן אָזְאָךְ וּוּאָסּ מַעַן הַאַטּ אַמְּאָלִיכּ
צִיְּתָן נִישְׁתּ גַּעַטְאָן כָּאַטְשּ זַיְן זַעַנְעָן גַּעַוּעָן עַרְלִיכָּעֶרְ אִידְן פָּוֹן
הַיְּינָטּ, וּוּיְילּ דֶּאָרְטּ לִיגְטּ דַּעַרְ תְּרוּזָן. אַמְּאָלִיכּ צִיְּתָן זַעַנְעָן אַלְעָ
גַּעַוּעָן עַרְלִיכּ אָפְּגַּעַהְתַּעַנְעָ אָוֹן גְּטָסּ פָּאָרְכְּטִיגְעָ אָזְלָעָסּ אָפִילּ
נִישְׁתּ גַּעַדְאָרְפּטּ מֹרְאָ הַאַבָּן אָזְלָעָסּ אָזְלָעָסּ פָּאָסִירָן אָפִילּ
אָוּמוּיְלָעְנְדִיגּ (בְּשָׂוגָגּ) הַיְּינָטּ אִיזְאָבָּעָרּ נִישְׁתּ אַזְוּיְזָיךְ צַוְּ
זַעַהְנָן אַנְדָּעָרְשּ אָוּיסּ. אָוֹן דַּי פְּלִיאָישּ גַּעַשְׁעָפְטּ אִיזְאָיְכְּרָעְגָּעָבְן
פָּאָרְ וּוּרְעָרְעָסּ וּוּילּ, דַּעְרְפָּאָרְ דֶּאָרְפָּן מִירְ זַיְקּ דַּעְרוֹוְיְתְּעָרָן אָוֹן
נִישְׁתּ עַסְּן אָפִילּ אָזְאָ פְּלִיאָישּ וּוּאָסּ אָוּנוֹזְעָרָעּ זַיְדָעָסּ הַאַבָּן אָזְ
גַּעַגְעָסּ נֶאָרְ אָוּבּ מַעַן מַאְכְּטּ פָּאָרְשִׁידְעָנָעּ גְּדָרִים מִיטּ סִיגְגִּים צַוְּ
זַיְן גַּעַזְיכָּרָטּ אָזְ דָּאָסּ פְּלִיאָישּ אִיזְאָבָּעָרּ שְׁוּםְ סְפָּקּ.
(שׂו"ח דברי יואל יור"ד סי' ל"ד אות ד')

ואנשי קדש תהיו לי. הָס מַתָּס פְּרוֹטִיס מַקְוִי נְגִילָה וּמְרִיפָה כְּרוֹתָס צָלִי
וְהָס לְהָוֹתָן צָלִי (צָלִי מַפְּטִיחָה)

מוסך השכל

דען דיבינס ווערטער אוון נאמען פון זיין זידען זענען זיסער
פון האניג מיר לערנען זיך דערפונ:

1) עס מײַן זײַן אַ ערלייכער משגיח ווֹאָס אַיז שטענדיג אַין
געשעפט אוון קוּקֶט זיך אַים אוֹיפֿ אלעָס אוֹיר ניקור חַלבּ.

2) אַפְּילָו די כְּשָׁרוֹת ווֹאָס אַמְּאָלָהּ אַבְּן זיך פָּאֶרֶל אַזְּטָ דַּעֲרֵיַף
אונזערע זידעס זָאָל מעַן היינט נישט ניצען.

3) היינט זָאָל מעַן נישט עסען פְּלִישָׁ בֵּין מעַן אַיז גַּעַזְיכְּעָרט
אוֹיפֿ הַונְּדָעָרט פָּאֶרֶצָעָנט אָזְּ אַלְעָס אַיז כָּשָׁר.

4) ווי מעַר די דָוָרוֹת רִיקָן זיך דָאָרָף מעַן מעַר גָּדרִים וּסְיִגִּים
מאָכָן.

5) מעַן טָאָר נישט עסען קִיּוֹן פְּלִישָׁ בֵּין מעַן אַיז פָּאֶרֶזְיכְּעָרט אָזְּ
עס אַיז כָּשָׁר, ווֹעַן גְּדוּלִי יִשְׂרָאֵל שְׁרִיעָן חַלבּ אַרְעָרָטְרִיפָה קָעַן מעַן
דָּאָס נישט אַנְרִיפָעָן זִיכְּעָרָ כָּשָׁר.

דען מַצְבָּה פָּוֹן קָצְבִּים (בּוֹטְשָׁעָרִים) אַין אַמְּעָרִיקָע

ג) עס אַיז פָּאֶרֶה אַנְעַן פָּלְעַצְעָר אַין אַמְּעָרִיקָע ווֹאָס דָעַר בֵּית
דִּין הָאָט נישט דעם רִיכְטִיגְעָן כָּה, די קְהַלָּה פִּירְט זִיךְ נישט אַזְּוִי
ווי מעַן דָאָרָף אוון דָעַר מָוֹרָא פָוֹן דִּי בּוֹטְשָׁעָרִים אוון פְּלִישָׁ
אַנְפִּירְעָרִס (מעַנוּזְשָׁעָרִים) לִיגְט אַרְפְּן שְׁוֹחֵט מעַר ווי די מָוֹרָא פָוֹן
בֵּית דִּין אָרְנוֹדָאי מעַר פָוֹן הַשְּׁם יִתְבְּרָךְ. עס אַיז אוֹיךְ פָּאֶרֶה אַנְעַן
פָּלְעַצְעָר ווֹאָס די שְׁוֹחָטִים זָעַנְעָן נישט ווי עס דָאָרָף זַיין אָרְנוֹדָאי
דָאָרָפָן אַ קָּאנְטְּרָאָל (הַשְּׁגָּחָה) פָוֹן בֵּית דִּין.
(שווית דברי יואל יוריך סי' לד' אות ב' בסופו).

מוסר השכל

פון רביינס ווערטער זעהן מיר איז אמעריקע אָפִילו בי
חרדיישע רבנים פֿאַסְיַרְט, אָז זַי האַבָּן נִישְׁתָּה דַעַם כֵּחַ צַו וּאֲרָפֶן אָ
מֹרָא אָוִיפָּךְ דַי שְׁוֹחְטִים וּוֹאָס דָּאָס אַיז זַיְעַר זַוְיכְּתִיגָּע צַו הַוְנְדַעַת
פֿרָאַצְעַנְטִיגָּע כְּשָׂרוֹת, וּזְעַר הַיְלָגִיעַר חַתְּמַסְוָפֶר שְׁרַיְיבֶּט (יּוֹרְדִּי
סִיִּי יְזִיְּזָה).

ד) דער טורי זהbst זאגט אָז לויט די פֿאַרְדָּאַרְבְּלִיכְקִיט פָּון דָּוָר
זָאָל מעָן נִישְׁתָּה גַּלְיְּבָן פָּאָר סְתָמָם מַעֲנְטְּשָׁן דַעַר מַהְרַיְם שִׁיְּקָ
שְׁרַיְיבֶּט אָז הַיְנִיט וּוֹאָס די תּוֹרָה מִיטָּרָאת שְׁמִים אַיז
אָפְגַעַשׂ וּוֹאָכָט אָוָן דָּאָס לִיְכְּטוֹנִיגְקִיט שְׁפָרָאַצְט וּזְיַי די גַּרְאָזָו פָּון
פָעַלְד אַיז אָסְתָמָם אִיד כְּמַעַט נִישְׁתָּה בְּאַגְּלִיבֶּט אָוָן לוּיט מִין
מִיְּנוֹנָג אַיז דָּאָס די מִיְּנוֹנָג פָּון די חֹזֶל אַיז די גַּמְרָא אָוָן
פּוֹסְקִים.. בעונינו הרבים די וּוֹאָס זַעַנְעָן נַחַד אָוִיפָּךְ כְּשָׂרוֹת זַעַנְעָן
דָּאָס מַעֲרָהִיט פָּון מַעֲנְטְּשָׁן, די מַכְשָׁלוֹת אָוָן קָלוֹת אַיז פִּיהְל
הַיְנִיטִיגָּע צִיְּתַ אָוָן תּוֹרָה מִיטָּרָאת שְׁמִים אַיז אוּפָּן נִידְעָרִיגְסְּטָן
(שָׁוֹתָה דָּבָרִי יְזִיְּזָה).

מוסר השכל

- 1) סְתָמָם מַעֲנְטְּשָׁן זַעַנְעָן נִישְׁתָּה בְּאַגְּלִיבֶּט אָוִיפָּךְ כְּשָׂרוֹת.
- 2) רֹוב מַעֲנְטְּשָׁן זַעַנְעָן נִישְׁתָּה פֿאַרְלָעְסְּלִיךְ אָוִיפָּךְ כְּשָׂרוֹת.
- 3) די שְׁטוּרְוִיכְלָוְנְגָעָן בַּי כְּשָׁרְעַ עַסְעַנוֹוָאָרג זַעַנְעָן פִּיהְל.
- 4) תּוֹרָה אָוָן יָרָאת שְׁמִים אַיז בַּיִם נִידְעָרִיגְסְּטָן שְׁטָאַפְּעָל.

דאָם גַּעְפָּאַלְעַנְקִיְּט פָּון הַיְנִיטִיגָּעָן דָּוָר

ה) הַיְנִיטִיגָּע צִיְּתַעַן אָפִילו אַיז די גַּעְפָּאַלְעַנְקִיְּט פֿלְעַצְעָר וּזְיַי
זַעַנְעָן נַאֲךְ פֿאַרְהָאַנְעָן אָסָאָךְ וּוֹאָס הַאָרוֹעָן אַיז תּוֹרָה מִיטָּרָאת,

ואנשי קדש תהיוין ל'. מס המס פראוטיס מתקולי נגילות ועריפות כרי מס ט' ווְהַס לְמוֹ לִינְכָס טַלִי (ט"ז מאפטי)

פונדעסועגן די וואס וווערן געכאנט מיט קלוח און מכשולות און נאך פראבלעמען זענען דאס מערהייט רחמנא ליצלאן און פון זיין איז דא זיער אסאך. (שו"ת דברי יואל יור"ד ל"ד אות ו')

מוסר השבל

1) רוב פון די חרדיישע אידן וואס הארעוען אויף תורה מיט יראת שמים, וווערן געכאנט בייקלות און מכשולות, דאס איז דאס היינטיגע דור.

2) בלוייז געציילטע אויף וועמען מען קען זיך פארלאון אין כשרות.

3) אייז טאָקע דער בוטשער פון די געקלייבענע ערליךע אידן?

געלט פארפריט די ערליךע

1) אט זעהסטו או אפילו אין ציטין פון בית המקדש און אין די ציטין פון גمراו וואס מען אי געווען פֿאָרְלַעֲסֵלִיךְ אויף תורה (צוו פסק'נען כהלה) פונדעסטוועגן בי' ביזענס אייז מען נישט געווען באָגָלִיּוּבַּט וואס זאל מען שוין זאגן היינטיגע צייט וואס בי' תורה האט זיך שוין כאָטש מען אייז ל'ידיג פון תורה און יראת שמים אייז אָוֹדוֹאי או אין געלט זאגן אייז מען נישט באָגָלִיּוּבַּט. (שו"ת דברי יואל יור"ס סי' ל"ד אות ו' בסופו)

מוסר השבל

1) ווען עס האנדעלט זיך אין געלט פֿאָרְדִּינְסֶט אייז קיינער נישט באָגָלִיּוּבַּט פון אָבּוּשָׁר בי' אָרְבִּירְבִּי.

2) היינטיגע צייט אייז שועער צו טרעפען פֿאָרְלַעֲסֵלִיךְ קִיטִּיט אין תורה וואס מיינט פסק'נען שאלוות אין דין תורה'ס.

(ז) דאָס יראת שמיים פון די וואָס ריפען זיך תלמידי חכמים איז
שוואר.

הײַנטיגע צײַיט אֲפִילוֹ מִיט אָ גּוֹטָע הַשְׁגַּחָה אַיז צְרוֹת

(ז) מען זעהט בחוש איז אונזער מדינה (אַמּוּרִיקָע) ווי עס איז
דאָ ברוך השם משגיחים וועלכע געבען אַכְתוֹנָג אויפֿן פְּלִישָׁ פון די
שְׁחִיתָה בֵּין נֶאֱךָ פַּאֲרָקּוֹפָּן פּוֹנְדָּעָסְטוּוֹגָן טְוֹעָן די קָצְבִּים (הַיִּלְּ-
סְּעַלְעָרָס — בּוֹטְשָׁעָרָס) אַלְעָ מִיטְלָעָן. — אַסְאָךְ מְאָל אַיז מען
געוֹאָר גַּעַוּאָרָן ווָאָס די קָצְבִּים האָבָן גַּעַוּאָלָט בָּאַהֲלָלָעָנָרָהָיִיט
אַרְיִינְרוֹקָן פְּלִישָׁ אָוִיףָ אַ וּועָג דָּעָרָשָׁ מַשְׁגִּיחָ זָאָל נִישָׁט ווִיסָּט
דָּעָרְפָּוֹן אַהֲנָע קָוָקָן אָוִיףָ דָּעָם ווָאָס מַעֲנְטָשָׁן ווּעָרָן גַּעַשְׁטָרוֹיכָעָלָט
— אַלְעָס צּוֹלִיב פַּאֲרָדִינָעָן אַ פָּאָר דָּאָלָעָר.
(שׂו'ת דברי יואָל יְוָאֵל לִיְד סֻפָּה אַוְתָּה ו')

מוֹסֵר הַשְׁבָּלָה

1) הײַנטיגע קָצְבִּים זָעָנָעָן גְּרִיאָתָמְכָשֵׁיל זַיִן אִידָּעָן צַו
פַּאֲרָדִינָעָן גַּעַלְטָה.

2) אֲפִילוֹ ווי עס איז דאָ אַ משְׁגִּיחָ פָּוֹן אֲנַהֲיִיב בֵּין סֻפָּה מִמְּשָׁ
טְּרָעָפָט זיך דָּעָרָ קָצָב ווּעָגָן צַו שְׁוִינְדָּלָעָן אָוֹן קִיְּנָעָר אַיז נִשָּׁט
פָּאַרְזִיכָּעָרָט ווָאָס עָרָ עָסָט.

3) אֲפִילוֹ צּוֹלִיב אַקְלִיָּנָע פַּאֲרָדִינָסְט ווּעָט דָּעָרָ קָצְבָּמְכָשֵׁיל זַיִן
מִיט טְּרִיפָה פְּלִישָׁ.

4) די קָצְבִּים שְׁטְרָעָנָגָעָן זיך אָן מִיט אַלְעָ מִיטְלָעָן אַרְיִינְצָוּרִיקָעָן
טְּרִיפָה פְּלִישָׁ.

א) דאָס אוּבָעָנְדָעָרָמָאנְטָע אַיז אֲפִילוֹ דָּאָרָט ווי עס אַיז דאָ אַ
קָאַמְפְּלָעָטָה הַשְׁגַּחָה פָּוֹן אֲנַהֲיִיב שְׁעַכְתָּן בֵּין פַּאֲרָקּוֹפָּן ווָאָס זָאָל

וואנשי קודש תהין ל. הָס חַמֵּס פְּרוֹצִיס מַטְקוֹלִי נֶכְלוֹת וְמַרְפּוֹת כִּי חַמֵּס צָלִי
ולְסַלְוָה לְיִנְכֵּס צָלִי (דָבָר מִצְפָּה)

מען שווין זאגן היינטיגע צייטן ווי עס איז בכל נישטא קיין
השגחה פון אנהיב בי צוף.

אט האט איד בקייזר דער סימטעם פון היינטיגע בהמה פארקוייף

1) עס ווערט געשאכטן אין שלאכט הויז און דארטן איז מען
בודק די ריאה (ליינגען) מיטן בית הכוות אהנו משגיח, דער וואס
בלאמברט די כשרע טילן איז פֿאָרְנוּמָעַן מִיט זִין אַרְבָּעַט אין
קען נישט זיין אַ רִיכְתִּיגְעַרְטַּשׁ משגיח, וויל בערך יעדע מינוט האט
ער אַ פרישע בהמה מיט מעערדע טילען אַפְּצֻוּבָּלָאַמְּבָּרְטַּן עס איז
אויך נישט מעגליך פֿאָר אַיִן מענטש צו זעהן דאס שעכטן. בודק
זיין און אייריגע אַרְבָּעַט וויל אלעס ווערט געטאן די זעלבע
צייט.

דאָס מיינט, די חלפִים (שוחט מעסערס), שחיטה, בדיקה,
געמיישעכטץ פון כשר און טריפה טילען האט נישט קיין השגחה.

2) דער פלאָז ווי דאס פֿאָרְטִּיגְעַרְטַּשׁ פֿלִישׁ לִיגְט אַיבְּעָרְנוּאַכְט
האט נישט קיין השגחה. דערפֿאָר האט מען זיך שווין אַיבְּעָרְצִיגְט
אוֹז דער הויל סעלער וואס האט געדראָפְט מעד פֿלִישׁ האט
אַפְּגָּנוּזִיגָּעָלָט אַוְן בלאמברט טריפה פֿלִישׁ אוּפְּיַרְכָּה (עס איז
מרומו אין רבינס ווערטעער).

3) פון אַוּוּקְפָּאָקְן דאס פֿלִישׁ אַיִן פְּרִיזְעַרְטַּשׁ פון שלאכט הויז
בייז עס קומט אַהֲן אַיִן גַּעַשְׁעַפְט ווערט אלעס געטאן אַהנו השגחה
און דורך קלים ורייקים (געווענלייך אַזְאַלְכָּע וואס זענען נישט
שומרי תורה ומצוות) אַדרְכָּה שטעלט זיך אַמְּאָל אַפְּ נעבן גַּעַשְׁעַפְט
ווי מען ברענgett דאס פֿלִישׁ וועט אַיד זיך אַיבְּעָרְצִיגְן.

4) אַיִן גַּעַשְׁעַפְט אַיִן נישטא קיין השגחה נישט בַּיִם נִקּוֹר
פון חלב אַוְן נישט בַּיִם אוּסְזָאַלְצָן.

5) אויב אינער שרײַט אָז ער האָט אַ משגיח אַין געשעפֿט
אָפִילוּ אויב עס אַיז אַמת באָקּומֶט ער זיין געהאלט פֿון קָצֶב אַזְן
דאָס אַיז גָּרְנִישֶׁט ווּערט.

(עיי' שו"ת דברי יואל סי' ל"ד אות ב' ד"ה ובהיתר)

בּוֹטְשָׁעָרִים תַּלְמִידִי חֲכָמִים אָזֵן יְדָאֵי ד' זָעַנְעָן נִישְׁתָּ בְּאֶנְגְּלִיְבֶּט אָוִיפֶּ פְּלִיְישֶׁ

ח) טיל מְאֻלָּזָעַט מַעַן אָפִילוּ בַּיִּדְיַי בּוֹטְשָׁעָרִים ווּאָס פִּירַן
זִיךְ לוּיטַדְיַ ווּעַגְּן פֿון דִּי תּוֹרָה אָזֵן מִיטַּעַרְלִיכְקִיטַּ אַין אַלְעַ
הַיְנוֹצִיבְטָעַן אָוִיפָּן בְּעַסְטָן שְׂטִיגְעַדְרַ אַבְּעַר ווּעַן עַס קּוֹמֶט צָוָם פְּלִיְישֶׁ
פָּאָרְקוּיְפָּן ווּאָס דָּאָס אַיז זִיין פְּרָנְסָה אַיז ער נַחַשְׁד אָז ער פִּירַט
זִיךְ נִשְׁתָּ ווִי מַעַן דָּאָרְפַּט כְּיַש בַּיִּדְיַ ווּאָס זָעַנְעָן קְלִים אָוִיךְ מִיטַּ
אַנְדְּעַרְעַ זָאָכָן. נַאֲרַ ווּאָס דָּעַן אוּבַּע עַס אַיז דָּאָ גַּעַהְעַרְגַּע מַשְׁגִּיחִים
כָּאָפַט מַעַן זַיְיַ אַבְּעַר דָּאָרְטַד ווִי עַס אַיז נִשְׁטָאַ קִיְּין הַוְּנְדָעָרַט
פְּרַעַצְעַנְטִיגַּע הַשְּׁגָּחָה כָּאָפַט מַעַן דָּאָס נִשְׁתָּ ווּילְיַדְמָאָלְטַס הַאָבָן
די קְצִבִּים (בּוֹטְשָׁעָרִים) אַ פְּרִיעַרְעַתְּ אַזְנָן צָוְטָן ווּאָס זַיְעַרְעַתְּ אַזְרָץ
גַּלוֹסֶט אָזֵן זַיְיַ זָעַנְעָן מַאֲכִילַן נְבִילָות אָזֵן טְרִיפָּות רַחְמָנָא לִיצְלָן
אָזֵן קִיְּין שָׁוָם מַעְנְטַשׁ ווּוִיס נִשְׁתָּ דָעַרְפָּן צּוֹלִיב דָעַם ווּילְיַ אַ
מַשְׁגִּיחַ שְׂטִיְתַּ נִשְׁתָּ דָאָרְטַ.

(שו"ת דברי יואל יוד"ד ל"ד אות ו' בסופו)

מוֹסֵר הַשְּׁכָל

1) אַיר הַעֲרַת ווּעַרְטָעַר? דָעַר רַבִּי שְׁרִיְיט גַּעַוּזָאַלְד אַז אוּבַּע עַס
אַיז נִשְׁטָאַ קִיְּין הַוְּנְדָעָרַט פְּרַעַצְעַנְטִיגַּע הַשְּׁגָּחָה פֿון אַנְהִיבַּיְבַּיְזַן
סְוָף דָּאָמָלְטַס עַסְטַמְעַן נְבִילָות וְטְרִיפָּות רַחְלָאַל אַזְנָר זִיצְעַזְרַ
צְזִוִּי רֹהִיגַּבְיַ אַ סְעוֹדָה פֿון פְּלִיְישֶׁ כָּאָטַש עַס אַיז נִשְׁטָאַ קִיְּין
הַשְּׁגָּחָה פֿון אַנְהִיבַּיְבַּיְזַן סְוָף, עַסְטַזְזַר אַזְנָר מִיטַּנְבִּילָות וְטְרִיפָּות.

2) דָעַר רַבִּי זְצֻוקְלַ הַאָט גָּרְנִישֶׁט קִיְּין מַוְרָא אַז מַעַן ווּטַ
הַאָבָן טְעַנוֹת הַיְתָכֵן צָו זָגַן אָוִיפֶר אַרְבִּים אַז זַיְיַ עַסְעַן נְבִילָות
וְטְרִיפָּות רַחְלָאַל.

ואנשי קורש תהין לי. הס להם פלוטיס מתקוּן נכילות וטראפיה כרי להם צלי
ולס לנוֹ לינקס טלי (בצ"ב מאכטיט)

3) פַּאֲרָגָעָסְט נִשְׁתַּת אֶזְ בֵּין אֵיךְ צְרוּקָה אַתְּ נִשְׁתַּת עַקְוִזִּיסְטִירָט
אֲ גַעֲשָׁעֶפֶט פָּוֹן פְּלִיּוּשׁ וּוֹאָס זָאָל הַבָּן אֲ שְׁטַעַנְדִּיגָּעַ הַשְּׁגָחָה.

4) הַיִנְתַּת אֵיז אָוֵיר נִשְׁתַּת אֲוִיפָּקִיָּן שָׁוָם פָּלָאָז הַשְּׁגָחָה מְרִישָׁא
וְעַד גְּמִירָא (זְעוּה פְּרִיעָר) אָוָן אִיר עַסְט פְּלִיּוּשׁ וּוֹאָס הַאַת דָעַם
סְטַעַמְפָלְ פָּוֹן רְבִיְּן נְבִילְהוֹטְרִיפָה אָוָן שְׁרִיְיטְנָאָר אֲוִיפָּיְעַנְעָם וּוֹאָס
עַסְט נִשְׁתַּת אֶזְ עַר טָוּט קָעְגָּן רְבִיְּנָס רְצָוָן.

5) דָעַר רְבִי שְׁרִיְיט אֶזְ אֲפִילּוּ אֲ בּוֹטְשָׁעָר וּוֹאָס פִּירְט זִיךְ
קָאָמְפָלָעַט עַרְלִיךְ מִיט אַלְעַ עֲנִינִים אֵיז נִשְׁתַּת פָּאָרְלָעְסְלִיךְ אֲוִיפָּ
פְּלִיּוּשׁ אָוָן אֵיז נִשְׁתַּת חֹשֶׁש אֲוִיפָּהוֹצָאות לְעֵז וּוּוִילְ דָעַר אִמְתָּמָוָז
גְּזַזְעָגָט וּוּרָעָן אָוָן אִיר פָּאָרְשְׁטִיטִיט בְּעַסְעָר!!!

הכשרים

אֲ מְדֻקָּךְ נְמִצּוֹת עַסְט נִשְׁתַּת זָאָנוֹ וּוֹאָס דָאָרְפָּ אֲ הַכְּשָׁר

ט) לוּיט מִין מִינְגָּג דָעַר וּוֹאָס אֵיז אִמְתָּדִיגְ מְדֻקָּךְ
פָּאָרְלָאָזָט זִיךְ נִשְׁתַּת אֲוִיפָּקִיָּן שָׁוָם הַכְּשָׁר וּוּיְילְ אוּסְטָרְדָעַם וּוֹאָס
מְעַרְסְטָעַ הַכְּשָׁרִים זְעַנְעַן אֲוִיגְעַשְׁטָעַלְט צֹו גְּרוֹיסָעַ מְכְשָׁלוֹת וּוּיְילְ
מְעַן פָּאָרְלָאָזָט זִיךְ אֲוִיפָּהָמְגִיחִים וּוֹאָס דָעַר בָּעֵל הַבַּיִת פָּוֹן
פָּאָכְרִיקְ קָעָן זַיְהָ גּוֹט אָפְנָאָרְן דִי מְשַׁגְּחִים זָאָלְן נִשְׁתַּת אַנְהִיבָּן
פָּאָרְשְׁטִיִּין וּוֹאָס זַיְהָ טְרֹעָן אָרְן נִשְׁתַּת יְעַדְעָרְ הַאַת גְּעַנְגָּגְשָׁלְ צֹו
פָּאָרְשְׁטִיִּין דִי שְׂוִינְדֶּלְעָרִיִּעָן פָּוֹן דִי סְוָחָרִים אָוָן דִי אַרְבָּעַט אָוָן
סִיסְטָעַם פָּוֹן דִי מַאְשִׁינְעָן.

(שוו"ת דְּבָרִי יוֹאָל יוֹרְדֵסְיָה נְאָרְטָה וּלְדוּתָה).

מוֹסֵר הַשְּׁכָל

1) אֲ מְדֻקָּךְ בְּמִצּוֹת אֵיז נִשְׁתַּת דָעַר וּוֹאָס אֵיז בְּלוֹזָ אֲ מְדֻקָּךְ
בַּיִם קוֹיְפָן אֲ טִיעָרָן אַתְּרוֹגְ מִיט אֲ שְׁיוֹנָעָם טְלִיתְ נָאָר גְּלִיכְעַזְיִיטִיגְ

מדرك אַגאנֿץ יָאָר אויסצומידן הַכְּשָׁרִים ווילְּרוֹב הַכְּשָׁרִים זענען אויסגעשטעלט צו גְּרוֹיסְעַ מְכְשָׁלוֹת.

2) משגיחים קענען וווערן גְּרִינְג אַפְּגַּעֲנָאָרֶט דָּוָרָךְ דֵּי בָּעֵלִי
בָּתִים.

3) אַ משגיח מָוֹז פָּאָרְשְׁטִין דָּעַם גְּאַנְצָעֶר סִיסְטָעָם פָּוֹן דֵּי
מאשינען דָּוָרָךְ אָוֹן דָּוָרָךְ.

יב) אַפְּיָילוּ דָּאָרֶט ווילְּדוּר הַכְּשָׁר גַּעֲבָעֶר אַיִּז אַ תַּלְמִיד חָכָם, יְרָא
שְׁמִים, אָוֹן טוֹט אַלְעָס אוּפִין בעסטען שְׂטִיגְגָּעֶר פּוֹנְדָּעַסְטּוּעָגָן קָעָן
מעַן נִישְׁט פָּאָרְלָאָנְגָּעָן פָּוֹן סּוֹחָר מַעַר ווילְּדוּר עִקָּר הַדִּין אָוֹן ווּוְרָד
וּוִיסְט דָּעַן נִישְׁט אַז מעַן קָעָן נִישְׁט פָּאָרְגְּלִיכְּן דָּאָס ווּאָס מעַן
מְאַכְּט פָּאָר אַ מדְּקָדָק בּוּמְעַשִּׁים ווּאָס גִּיט זִיךְ אַכְּטוֹנָג מִיטָּחָמָרוֹת
אוֹן הַיְדָוִרִים צוֹ דָעַם ווּאָס ווּוְרָט גַּעֲמָאָכָט פָּאָר סּוֹחָרִים ווּאָס בִּי
זִיךְ אַז אַלְעָס גַּעֲלָט שָׁאָדָעָן (הפס' מ'). אָוֹן דָּוָרָךְ ווּאָס פָּאָרְלָאָזָט זִיךְ
אוּפִי הַכְּשָׁרִים זִיכְטָן נִשְׁט מַעַר ווילְּדוּר עַס זָאָל זִיכְן כְּשָׁר עַפְּגִי הַדִּין.
(שׂו"ת דברי יואל יור"ד סי' נא. ד"ה ולדעת).

יא) דָּאָס ווּאָס מעַן פִּירְט זִיךְ צוֹ שְׁרִיבִּין בַּיְּדֵי הַכְּשָׁרִים אַז
עַס אַיִּז כְּשָׁר לְמַהְדָּרִין מִן הַמַּהְדָּרִין דָּאָס דָּאָרֶף נִשְׁט גַּעֲטָאָן ווועָרָן
בַּיְּדֵי קִיְּין שָׁוָם הַכְּשָׁר, נָאָר גַּעֲנוֹג צוֹ שְׁרִיבִּין כְּשָׁר פָּאָר דָעַם ווּאָס
פָּאָרְלָאָזָט זִיךְ אוּפִי עַסְעָן ווּאָס דָּאָרֶף אַ הַכְּשָׁר. אָוֹן טָאָמָעָד
טָרְעָפֶט זִיךְ אַיְנָעָר ווּאָס ווּלְּ זִיכְן פָּוֹן דֵי מַהְדָּרִין זָאָל
עַר נִשְׁט עַסְעָן זָאָקָן ווּאָס דָּאָרֶפֶן אַ הַכְּשָׁר.
(שׂו"ת דברי יואל יור"ד נ"א ד"ה כללו).

**זִינְגַּט דָעַם חַוְּבָן אַיְשְׁוֹזְיִין הַאָבָן דֵי רַבְנִים קִיְּין כְּחֵן נִשְׁטָן
אַלְעָס פִּירְן אָהָן דֵי בָּעֵלִי בָּתִים**

יב) פָּוֹן ווּעָן דֵי מִדְּינָה אִין אַיְרָאָפָע זענען בעהָה"ר חַרְבָּן
געֻוּאָרָן. אִין דֵי דָאָזִיגָע מִדְּינָה ווילְּ אָוֹן זַעַמָּעָר פָּאָרְטָרִיבִּן

ואנשי קודש תהיוין לי. מס המס פירותים מתקווין נכילות ומליפות כלי מס צלי
ולס לנו חילכס טלי (עמ' מס' 5)

געוואאן האבן די רבנים נישט קיין שומ כה און עס זענען פיהל
די וועלכע טויגן נישט, אלעס ווערט געטאָן לוייט די מיינונג פון
בעל' בתים געוואָלדס מענטשן אַנְעָן שומ השגחה.
(שור'ת דברי יואיל יור"ד סי' ע"ז ד"ה וכמדינתנו)

יג) היינטיגע צייטן איז די חוץפה און פריצות אסאָך מער ווי
אין די צייטן פון רמ"א, אדרבה די עצות פנימער פון דוה
געוואָלטיגן איבער די מקוואות און כשרות און צוישן די
געצ'ילטע ערליךע איידן טרעפט זיך נישט ווער עס זאל מיט
שטיעפקייט באָקעמאָפֿן דאס אלעס פֿאָון באָשעפֿער'ס וועגן, זיך
זענען פשוט נישט בכה הש"ית זאל זיך שוין מרחם זיין און איך
ויל נישט צופיהל רעדן. (shore'ת דברי יואיל שם)

מוסך השכל

- 1) די בעלי בתים פירען אַן מיט כשרות און מקוואות.
- 2) די רבנים קענען זיך נישט שלאגן מיט די בעלי בתים אָפֿילו
ווער עס האָנדעלט זיך אין אֶזאלכע ערנטשט זאָכן ווי כשרות און
מקוואות.
- 3) עס געפינט זיך נישט ווער עס זאל באָקעמאָפֿן די
שטרויכלונגגען נישט וויל אלעס איז אין אֶרדענוונגנאָר מען שפירט
זיך נישט בכה.
- 4) איך זאָגט שטענדיג פֿאָרוֹאָס שוויגן די רבנים?
פֿאָרוֹאָס רידערן זיינישט? איז אַסימן אָז אלעס איזبشر. און
דעך רבבי זבי"ע מיט זיין לוייטערן פֿאָרשטאנְד אָז שארפֿזינגען
מח שרייט פֿאָרקערט גָּאנְשִׁט טויג נישט און די רבנים שרייען
ニישט וויל זיינ שפֿירן זיך מאָכטלאָז זייטן חורבן אייראָפֿע!!!

5) די וואס בעל בתויווען אויף די מקוואות אונן הכספיים זענען
ニישט סתם בעלי בתים נאר געוואָלדִיס מענטשן וואס זיעער פחד
ליגט אויף יעדן.

פְּרָאנָן אָזֶן עַנְטְּפָעָרָם

פָּאוּזָאָרָט

די ענטפערס ווועגן געגעבן לוייט ווי דער רביז'יכי"ע פסקיט ווי
מיר ברענגען דאס פְּרִיעָר. נבען יעדן ענטפער שטייט אָ אָות וואס
וויזט ווי מיר רעדן דערפּון פְּרִיעָר אֵין וועלכּן אָות.

1) פְּרָאנָן? אָיז דאס מעגליך אָז אָ ערלייבּער אִיד זָאָל מעורְד
זַיִן ווועגן פְּלִישָׁן אָונָן מַעַן זָאָל צוֹלָאָזָן פּוֹן הַימָּעָל עָר זָאָל האָטָן
רדיפות?

ענטפער! אוודאי אָזַוִּי ברענgett דער רבּי זַיִל פּוֹן זַיִן זַיִדְעַן
דעַם יַיְתֵּבּ לְבּ זַיִי"ע אָז עָר אָיז שַׁיעֲוָר גַּעַהָאָרְגַּעַט גַּעַוְאָרְן צוֹלִיבּ
דעַם. אָונָן אָז עָר האָט גַּעַהָאָט אֵין שְׂטָאָט אָסָאָךְ קַעְגַּנְעָרָס כָּאָטָש
עָר אָיז גַּעַוְעַן דָּבָר אֵין שְׂטָאָט.

2) פְּרָאנָן? אָיז דאס אויסגעהאלטּן לוייט יעדן אָז מַעַן שְׁעַכְתּ
פָּאָר כְּשָׂרִיס אָונָן טְרִיפָּהָס אֵין זַעֲלַבּעַן שְׁלָאָכְתּ הָוִי אָזְוִיְּרוּ
הַיִּנְטּ ?

ענטפער! דער רבּי זַיִי"ע ברענgett פּוֹן יַיְתֵּבּ לְבּ אָז מַעַן דָּאָרָף
מַאֲכֵן אָ עַקְסְטָעָר שְׁלָאָכְתּ הָוִי פָּאָר כְּשָׂרִיס. (אות ב')

3) פְּרָאנָן? דָּאָרָף זַיִן אָ משְׁגִיחַ אֵין שְׁלָאָכְתּ הָוִי וואס זָאָל
גָּאָרְנִישָׁט טֹהָן נָאָר זַיִךְ אָוּמְקוֹן מִיט אָפְנָע אָוִינְגָּעָן אויף אלעָם?
וואס אָיז הַיִּנְטּ לִיְדָעָר נִישְׁטָאָ.

וואנשי קודש תהיען ל. הס להטס פלוטיס מסקוּי נג'לות וטליפות כלוי להטס צלי
ולס לוֹ לינכָס צלי (בצ' מפפיטס)

ענטפער! אודאי מוז זיין און אויך א שטענדיגער משגיה
אויף ניקור איזוי ברעננט דער רבוי פון ייטב לב זכי"ע. (אות ב')

4) פראגע? איז גענוג כשר פאר אוונט די הידורים וואס
אונזערע זידעס האבן געהאט בי פלייש, און צו מעגן מיר מהמיר
זיין מעד ווי זיין וועגן הוצאה לעז?

ענטפער! נישט נאָר מען מעג נאָר עס איז אַ חוווב גמור
מוסיף צו זיין חומרות מיט הידורים און זיך נישט פֿאָרלאָזֶן אויף
דעם וואָס בי אונזערע זידעס איז געווען כשר איזוי שרייבט דער
היליגער ייטב לב זכי"ע. (אות ב')

5) פראגע? קען מען אַהֲן-געמען אַ מיינונג פון אַ היינטיגען
וואָס זאגט אָז מען טאָר נישט מעד מהמיר זיין ווי אַינְדרההים
זאגענדיג דאס וואָס איז געווען כשר פאר דײַן זײַדֶן איז פאר דיד
אויך כשר?

ענטפער! דער רבוי זכי"ע ברעננט פון ייטב לב פונקט
פאָרקיurt אָז עס איז אַ חוב זיך צו דערוויטערן פון די סאָרט
וועלכע איז געמאָכט בלוייז מיט די הידורים פון די זידעס.
(אות ב')

6) פראגע? איז דאס אמת אָז דער פחד פון די קצבים ליגט
אויף די שוחטים מעד ווי די פחד פון רב אַדער השיעית?

ענטפער! איזוי שרייבט דער רבוי זכי"ע. (אות ג')

7) פראגע? איז מגליק אָז אַפְּילוּ בי אונז די שענסטע אַידן
זאל מען טרעפַן פעלערס איז שחיטה אַדער בי חלב?

ענטפער! דער רבוי זכי"ע שרייבט אין קורצֶן: אָז היינטיגע
צייט אַפְּילוּ בי די וואָס האָרווען איז תורה מיט יְהִי"ש ווערט אָ
מעההייט געכָאָפַט מיט קלות און מכשולות. (אות ה')

8) פראגע? איז מעגליך או אויף א פלאץ ווי עס איז דא
משגיחים פון שחטן ביז פארקופן זאל דער קצב קענען
אַרְיִינְשׁוּוֹינְדָּלְן טרייפה אוון נבליה פלייש?

ענטפער! יא! אוון נישט נאָר ער קען עס האָט שווין סָאָן
מֶאָל פָּאָסִידְט אָז זַיְהַ אָבָּן דָּאָס גַּעֲוָאָלְט טָאָן. (אות ז')

9) פראגע? אויב איינער איז מעורר או דער קצב ריקט
אַרְיִין נבליה וטריפה אָז דָּעַם ווֹאָס דָּעַר רְבָּה המכשיר זָאָל ווַיְסֵן
דעַרְפּוֹן דָּאָרְךָ מַעַן חֹוּשָׁה זַיְנָע זַיְנָע ווּעַרְטָעַר, אָדָעַר דָּאָס
קען נישט זַיְנָע?

ענטפער! אויב עס איז נישט אָקִין הונדרט פָּעָרְצָעָנְטִיגָּע
השגחה פון די שחיטה ביזן פָּאָרְקּוֹפָּן קען דָּאָס רְוָהִיג פָּאָסִירָן,
אוון אָפְּלָוּ בֵּי הַמִּישָׁע קְצָבִים, נָאָר אָפְּלָוּ ווי עס איז דא אָ
געַהְעַרְגָּעַ השגחה קען עס אויך פָּאָסִירָן. (אות ז')

יעצט טראקט אַרְיִין הַיְנְטִיגָּע צִיטָעָן ווי עס איז אַינְגָּאנְצָן
ニישט אָ באַשְׁטִימָטָע משגיח ווֹאָס זָאָל גָּאָר נִישְׁט טָאָן נָאָר זַיְן
אַוְמָקוֹן אויף די אַרְכָּעַטָּר, ווי גְּרִינְג מַעַן קען גַּעַשְׁטוּרְיכָּלְעָט
וועָרָן. (אות ז')

10) פראגע? איז דָּאָס אָנְאָפְּטָע זָאָק דָּעַר קְצָב זָאָל ווּעָלָן
אַרְיִינְרִיךְן נבליה וטריפה אָדָעַר זַעַלְטָעָן?

ענטפער! עס איז אָפְּטָע זָאָק. (אות ז')

11) פראגע? קען דָּאָס זַיְנָע אָ רְבָּה זָאָל זַיְנָע פָּאָרְלָעְסָלִיךְ אויף
פְּסָקְנָעָן שְׁאַלּוֹת פון חַיִּיכְיָה כְּרִיתּוֹת אַיְן די צִיטָע ווֹאָס דָּאָס פְּלִיְישָׁ
פִּון זַיְנָע הַכְּשָׂר טּוֹיגָן נִישְׁט?

ענטפער! בעה"ר דָּעַר רְבִּי זְכִיּוּעַ האָט אוונָז נִישְׁט גַּעַלְעָרָנט

וואנשי קודש תהין לי. לאס לאחס פֿרוֹטִים מַזְקוֹלִי נְכִילָה וּמְרִיפּוֹת כֶּרֶי לאחס צָלִי
ואס לאו לִינְכֵס צָלִי (יב' מאפּשִׁיט)

די הלאה אין אָזָא פָּאֵל אֲבָעֵר אַין זַיִן וּוּעֶרטָעֶר זַעַחַן מִיר קָלָאָר
אָז עַס קָעַן זַיִן אֲגַרְיסָעֶר רַב מִיט אֲבִיטָשָׂעֶר אָונְטָעֶר זַיִן הַכְּשָׂר
אָרָן אָוִיב דִּי הַשְּׁגָהָה אַיז נִישְׁט גַּעַהְעִירִיגָּה (עַס שְׁטִיטִית נִישְׁט
אַינְעוֹרְיוֹנִינְג אֲמַשְׁגִּיחַ יְרָא שְׁמִים דִּי גַּאנְצָעַ צִיִּיט פּוֹן שְׁחִיטה בֵּין
פֿאָרָקְרִיףּ) עַסְטָע מַעַן נְבִילָה וּטְרִיפּוֹת רַחַ"ל. (אות ז' ח')

הַיִּנְטְּ בְּעֻוּהָ"ר אַיז נִישְׁטָא אָזָא הַשְּׁגָהָה בֵּין בַּהְמָה פְּלִישָׁ.

12) פְּרָאָגָע ? אַיז מַעְגָּלִיךְ אָז עַרְלִיכָּעֶר אִיד אַנְגָּעָזָאָפּט מִיט
תּוֹרָה אָוָן יְרָאָת שְׁמִים זָאֵל מַכְשִׁיל זַיִן מִיט נְבִילָה וּטְרִיפּוֹת?

עַנְטְּפָעָרִי ! יָא ! אָוִיב עַס אַיז זַיִן פְּרָנְסָה. (אות ז' ח')

13) פְּרָאָגָע ? וּוֹאָס הַאָלֶט דַעַר רַבִּי זַכְיָ"ע בֵּין אֲבּוֹטְשָׂעֶר אֲ
עַרְלִיכָּעֶר אִיד וּוֹאָס הָאָט נִישְׁט קִיְּין קְבִּיעָותִידִיגָּעַ מַשְׁגִּיחִים אָוָפּן
פְּלִאָז ?

עַנְטְּפָעָרִי ! עַר אַיז נְחַשֵּׁר צָו גַּעֲבָן עַסְעָן נְבִילָה וּטְרִיפּוֹת מִיט
חַלְבָּן. (אות ח')

14) פְּרָאָגָע ? אַיז דָּא הַיִּנְטְּ אֲגַעַשְׁפָּט וּוֹי מַעַן קָעַן
בָּאָקוּמָעָן בַּהְמָה פְּלִישָׁה מִיט גַּעַהְעִירִיגָּה לוֹיטִין רַבִּיס
שִׁיטָה ?

עַנְטְּפָעָרִי ! נִיְּין ! נִיְּין ! עַס מַזְקוֹלִי הַשְּׁגָהָה פּוֹן שְׁחַטְּין בֵּין
נַאֲכִין פֿאָרָקְרִיףּ אָוָן עַס אַיז נִישְׁטָא. (אות ז' זַעַה מַוְסֵּדָה הַשְׁכֵל פּוֹן אָוָת ז')

15) פְּרָאָגָע ? מַעַג מַעַן זָאָגַט דַעַר רַבִּי אַלְיִינִס עַטְלִיכָּעֶר מַאָל.
נְבִילָה וּטְרִיפּוֹת ?

עַנְטְּפָעָרִי ! אָזָוִי זָאָגַט דַעַר רַבִּי אַלְיִינִס עַטְלִיכָּעֶר מַאָל.
(אות ז' ח')

16) פראגע? אויב עס איז דא השגה אבער ער באקומט געהאלט (Wages) פון בוטשער (קצב) וואס איז די הלכה?

ענטפער! עס איז גארנישט וווערד זיין השגה.
(מוסדר השכל אות ז, 5)

❖❖❖

17) פראגע? איז מעגליך איז צוליך אפער דאלער זאל דער בוטשער מכשיל זיין אידן מיט נבלות וטריפות?

ענטפער! יא!!!
(אות ז)

18) פראגע? איז דאס אמת איז ווער עס פאראדינט געלט איז נישט באגלייבט?

ענטפער! אמת הדבר.
(אות ו, ז)

19) פראגע? אַ יונגערמאָן ווֹאָס רַוְפְּט זִיךְ מַדְקָךְ בְּמִזְוֹת (ער לוייפט נאָך אַ שיינעם אַתרוג אַ.ד.ג.) מעג ער רוהיג זיך באנווץן מיט פראָרוֹקְטָעָן ווּעַלְכָּעָן דָּאָרְפָּן אָוֹן האָבָן אַ הַכְּשָׁר?

ענטפער! נײַן אָוֹן נַאֲכָמָל נַיַּן.
(אות ט')

20) פראגע? אַיְן אַ פַּאֲבָרִיך וַיְיַעֲשֵׂה אַיְן דָא אַ שְׁטַעַנְדִּיגְגַּע משגיח (וֹאָס אַיְן אַ זַּעַלְטַעַנְהַיִט) מעג מען שוין רוהיג עסען?

ענטפער! נײַן.
(אות ט')

21) פראגע? קען מען שטעלען אַ משגיח כאָטָש ווּעַלְכָּן יונגערמאָן אַ יְרַבְּשָׁאָן אָוֹן תַּלְמִיד חִכּוּם?

וואנשי קודש תהיען ל. הס מהס פֿרוּצִים מַזְקוּי נְכִילָה וְמְרִיפָה כִּי הַחַס צָלֵג
ולס נְלוּ חִינְכָּס צָלֵג (בסי' מאפֿטיש)

ענטפֿער! נײַן ער מוֹז זִין טִיכְטִיג אָוּן קְלוֹג אָוּן פֿאָרְשֶׁטְיַין
אָלָע מַאֲשִׁינְעָרִי דָּוָרָך אָוּן דָּוָרָך מַעַן זָאַל אִים נִישְׁתְּ קְעַנְעַן
(אות ט')

22) פֿרָאָגָע? אָ פֿרָאָדָוקְט וּוֹאָס דיַהְכָּשָׁר אָוּן השְׁגָה
איַז דָּאָס בְּעַסְטָע וּוֹאָס קְעַן זִין איַז דָּאָס טָאָקָע כִּשְׁר לוֹיטָן חַשָּׁק
פֿוֹן אָ מְדָקָך אָדָעָר נִישְׁת?

ענטפֿער! נײַן, עַס איַז כִּשְׁר בְּדוֹחָק וּבְצָמְצָום. (אות י"א)

23) פֿרָאָגָע? דָּעָר וּוֹאָס איַז אָמְדָקָך מַעַג עַסְעַן אָ מְאָכֵל
וּוֹאָס שְׂטִיטִיט דָּעָרוֹף "כִּשְׁר לְמַהְדָּרִין מִן הַמַּהְדָּרִין" אָדָעָר נִישְׁת?

ענטפֿער! נײַן. (אות י"א)

24) פֿרָאָגָע? זְעַנְעַן דיַ רְבָּנִים מַכְשִׁירִים בְּכָה דּוֹרְכְּצּוֹפִידָן בַּי
כִּשְׁרוֹת אָלָעָס וּוֹאָס זַיִ וּוְילְעַן?

ענטפֿער! זִינְט חַוְּבָּן אִירָאָפָּע האָבָּן דיַ רְבָּנִים פֿאָרְלָאָרָן דָּעַם
כָּה. (אות י"ב)

25) פֿרָאָגָע? האָבָּן דיַ רְבָּנִים אָ כָּה אִיבָּעָר דיַ בָּעֵלי בְּתִים
הַיְּינְטִיגְעַ צִיִּיט?

ענטפֿער! נײַן! דיַ בָּעֵלי בְּתִים זְעַנְעַן גַּעוֹרָאַלְדִּיס מַעַנְטָשָׁן אָוּן
זַיִ האָבָּן דיַ דִּיעָה אִיבָּעָר אָלָעָס. (אות י"ב)

26) פֿרָאָגָע? בְּדָרָך כָּלֵל אַיִן וּוֹאָס פֿאָרָא העַנְטַ שְׂטִיטִ אַיִן
דָּאָס כִּשְׁרוֹת אָוּן מַקוֹּותִ הַיְּינְטִיגְעַ צִיִּיט?

ענטפֿער! אַיִן דיַ העַנְטַ פֿוֹן דיַ עַזְוָת פֿנִימְעָר פֿוֹן דָּוָר.
(אות י"ג)

27) פראגע? אויב עס איז דא פראבלעמען בי כשרות און די בעלי בתים פאלגן נישט די רבנים פארוואס שווייגן די רבנים?

ענטפער! די רבנים זענען פשוט נישט בכח צו באקעמעפען.

(אות י"ג)

הערה: אויב איר ווילט זיך איבערציגן אין די ווירקליכקייט פון די ווית-זעהן-דיגע ליכטיגע אויגן פון כ"ק רבינו זכי"ע טוט א קוק וואס צרות ווערט אויסגעטילט פאר דעם אין אין איינציגן רב וואס האט זיך יא אונגערופן וועגן כשרות פון בהמה פלייש און אנטדעקט דעם אמת וועגן חלב דורכדעם קענט איר פארשטיין וואס דער רבבי האט געמיינט איז די רבנים זענען נישט בכח.

שיארין ז'ורשיך בהיליה זאג

רשימת ספרים חדשים וכבדים
נחוצים לכל בית ישראל לימי הפסח

דער ספר

אפיית המצוות השלם

ואז אנטהאטל דרי חלקות.

אלע דינטן פון שניענון די וויז בז' נאכען באשען און זאהה גנטפען. און אויר מתריכם פון דז'יקיטים בעזקען מאז נונגע מאז. מיט עערניליגע וכטבגע עערניליגע וואס זונגע נונגע זו מצות פסח און אנדראע ענינים.

אכילת מצות בישראל

וואז אנטהאטל זבען חלקים.

א ייכער ואער פון לע דנטס וווק געעהרד און עסן מבתת טונען סדר פסח ביינאטל בי סוח זיין, און אויר אלע דינטן פון גבראטלט מזג מיט עערניליגע והאנז דערליךע מעשייה פון ז'יקיטים וועגן פסח מיט א פלאן בארכיטט וועגן כשרות פון מזידזינגען פון פסח און אגץ יאָ. ווי אויר א פלאן קוגנומט. א קזאר פון אלע קפטעלע הלכota פון פסח ולט זעם מסק דיין פון גני מהריט שערון שליט"א אנטקיט דברעזין או שין דא און באקומו בי מוכרי ספרים און אויר ביס' מחבר.

דער פרינוי פון פסחידין סעט \$1.50, דמי משלוח \$9.50

RABBI S. J. GROSS

4711 - 12th Ave., Brooklyn, N.Y. 11219

אזהרה חמורה ונוראה

היות ווי אלע חרישע היימישע בוטשערס אַרְקָוִיסֶן פֿוֹן ווַיְיַסְעָן קָעַלְבָּעָר (black and white) ווילען מיר מעודר זיין או הגאון הגרול ר' משה פיינשטיין שליט"א האט שווין פון לאנג בעאסטרס די קעלבער צולב גאר עוננסטע פראבלעמען וואס אויז דאכבי דעת:

1. זי ווועדען געפיטערט מיט מאכלה אסורת.
  2. די לינגען האבען ערננטשע שאלות.
  3. די נבי מעייס האבען ערננטשע חשות.
  4. אַינְגָאנְגָעָן 60% בי"ז 15% פְּרַעֲעָנְטָן קָמְעָן אַרְדָּסָן בשער,
- עס איז אַוְאַדְעָר או די אלע אַרְגָּאַנְיָאָצָעָס וואס גַּבְעָן זיך אַפְּ מִיט בְּשׂוֹרָה, אַסְיָּלוּ די שְׁעַנְסְּטָע,
- האבען נאך נישט געפונען פֿאַר ווַיְכָטֵג מעודר צו זיין דעם רעמת הקהָל פֿאַר דעם שְׁרַעַלְבָּעָן מְכָשָׁל מיט וואס ערליך היימישע שטיבור וווען טעגלאַך געשטוריובלע ???
- ג. מיר ווילען מעודר זיין ראַס הָרָב הָגָאוֹן מוֹהָרָר אַכְרָהָם קָלִינְגָּמָן אַבְּדָק"ק מאַרגְּעָרָעָטָן שְׁלִיטָ"א לאַוטָּוּנְשָׁטָן צִוְּיָן שְׁחִיטָה (מאַרגְּעָרָעָטָן שְׁחִיטָה) די קעלבער שווין 10 יאַרְ פֿוֹן וווען ער איז גַּעַוָּאַר גַּעַוָּאַר פֿוֹן דעם מְכָשָׁל.

הבשר של "העגלים לבנים" (וויסע קעלבלעך), יש בו חששות רבות על אופן פיטומה וגידולה, וחששות רבות של טריפות הריאה, וטריפות שאר אברים הפנימיים.

לשם לב!
העגלים הללו נמצין בכל הבוטשערס בארא פאַר וויליאמסבורג ומאנסי ונאכְלִין ע"י כל.

תשובה להלכה

בעניין "עגלים לבנים" (וויסע קעלבלעך)
מהגאון הגדול רבינו משה פיינשטיין שליט"א

... וכבר העגלים שנחדרש זה לא כבר ... מפטמים אורנן משקין שמנים מאור שאיין הבהמות נהנין מזה, ולהיפוך הגمراה בכורות דף ל"ט, וגם נעשים חולים מזה וצרייכים למני רפאות, וככפי שאומרים שוחטים מוכחים לא נקשרו מהם אלא ט"ז עגלים ממאה, והכל שרבנן טריפות היפוך מחזקת כשרה ומשמע שהוא רק מטריפות הריאה שרואין זה השוחטים מדין בדיקת הריאה אבל אפשר דאיכא טריפות בכני מעיים שפשוט שעריך נמי לבדקן שמסחבר שיש לחוש להזה מאור. שלכן מהרואי היה אסור מלעשות זה ובעה נפש אין להן לאכול כל מעגלים כאלו אף אם יבדקו גם הבני מעיים, ובכלא בדיקות הבני מעיים אין להכשיר, והבדיקה בבני מעיים אינו מנகבים וכובעת שנעשים מנகבים אלא מעיים אין להכשירן, עכ"ל.

מכון להוצאה ספרי יהודה וישראל

שע"י ישיבה וכובל בית ישע
„מכון להוראה בשחיטה ובריקות“
בנשיאות הרה"ג מוהר"ר שלום יודא גראס שליט"א
אברך"ק האלמן בעמ"ח ספרים רבים ונכברדים.

**אן אוצר אין א אידישער שטיב
אני מבקש שתשלחו לי הספרים הנרשומים:**

★ ★ ★

סך הכל

□ נפש ישע'

על מאכלות אסורות, בלה"ק ואנגלית,
\$12. 525 ע'

□ שווי' זבחו זבחין צדק

על הל' שחיטה ובדיקה, בלה"ק, עם קרי שמחת
שלוט על הל' חופה וחותונה, באידיש,
\$4.50 96 ע'

□ מנחת יהודה

על חומר איסור הסעמילאך וחלב עכו"ם, עם
קרי מדריך לצניעות, באידיש,
\$5.00 128 ע'

□ אהלי ישראל

הדרכות ליוושביanganellaס, עם קרי דבר משה
על הרבה מנהיגי ישראל, באידיש,
\$4.75 128 ע'

□ מנוחת שלום

הדרכות נפלאות להינצל ממאכלות אסורות,
באידיש,
\$4.75 128 ע'

		□ אפיקת המצות השלם
	CKER AI (ג'י חלקיים), בלה"ק, 520 ע'	CKER AI (ג'י חלקיים), בלה"ק,
\$6.00		□ אכילת מצות בישראל
	הסדר ונלווה לו כל ה' פסח בלשון צח וקצר, בלה"ק 192 ע'	הסדר ונלווה לו כל ה' פסח בלשון צח וקצר, בלה"ק 192 ע'
\$6.00		□ קדושת ישראל השלם
	הלי יחו, עם קוי מזריך לצניעות בישראל כל עניני צניעות, מלקט משועיע עד אחרון שבחרונים, באידיש,	הלי יחו, עם קוי מזריך לצניעות בישראל כל עניני צניעות, מלקט משועיע עד אחרון שבחרונים, באידיש,
\$4.95		□ אכילת התרגולים בהלכתה
	ד' חלקיים, בענין זיקת התרגולים, מגלה סודות עמוקים של חששות רציניים מאיסור נבילה וטריפה החמורה מאד שבבילה עלולים רבות נפשות הטהרות מישראל להתפתט במאכלות אסורות, עם קוי או רוח הצניעות בישראל, וכקי' צניעות ישראל בהלכתה, בלה"ק, אידיש ואנגלית,	ד' חלקיים, בענין זיקת התרגולים, מגלה סודות עמוקים של חששות רציניים מאיסור נבילה וטריפה החמורה מאד שבבילה עלולים רבות נפשות הטהרות מישראל להתפתט במאכלות אסורות, עם קוי או רוח הצניעות בישראל, וכקי' צניעות ישראל בהלכתה, בלה"ק, אידיש ואנגלית,
\$6.85		□ המשפט בישראל בהלכתה
	ביאיר מקי' בענין "דין תורה" בישראל, עובדות מחרידות, זתקת שוד ושבור מדמות העשוקים הנעשים ע"י הבוררים הידועים לשמצה, לגנות פניהם של צבאים ולפרנס החנפים, וליתן סוף למעשייהם הרעים.	ביאיר מקי' בענין "דין תורה" בישראל, עובדות מחרידות, זתקת שוד ושבור מדמות העשוקים הנעשים ע"י הבוררים הידועים לשמצה, לגנות פניהם של צבאים ולפרנס החנפים, וליתן סוף למעשייהם הרעים.
	עם קוי ממון ישראל בהלכתה בענין חומר האיסור והעונש של לקיחת ממון שלא בירוש, וועד, בלה"ק,	עם קוי ממון ישראל בהלכתה בענין חומר האיסור והעונש של לקיחת ממון שלא בירוש, וועד, בלה"ק,
\$3.00		□ זקו ישראל בהלכתה
	בענין גילוח וגידול הזקן, באידיש, 16 ע'	בענין גילוח וגידול הזקן, באידיש, 16 ע'
\$1.00		□ עניית אמן בהלכתה
	בענין אמרת אמן ויהשייר, בלה"ק, 32 ע'	בענין אמרת אמן ויהשייר, בלה"ק, 32 ע'
\$1.00		□ מדריך לעניית אמן
	בענין הניל, באידיש ולה"ק, 32 ע'	בענין הניל, באידיש ולה"ק, 32 ע'
\$1.00		□ קול יעקב
	קריאות שונות שנכרזו בעניני פרצחות שונות, מוסדי הדת במינו אלה, בענינים המתארחים יום יומית, באידיש ולה"ק, 32	קריאות שונות שנכרזו בעניני פרצחות שונות, מוסדי הדת במינו אלה, בענינים המתארחים יום יומית, באידיש ולה"ק, 32
\$1.00		□ מצות סת"ס השלם – דיןנו ומנגנו,
	ה' חלקיים, והוא מזריך כתיבת וקניית ס"ה תפילה ומזוזות, וועד, באידיש, 170 ע'	ה' חלקיים, והוא מזריך כתיבת וקניית ס"ה תפילה ומזוזות, וועד, באידיש, 170 ע'
\$4.75		

השבת בישראל כהלכה

מבואר כי שמירת השבת הוא יסוד קדושת ישראל, וגודל הפנס והנזק המגיעה לנפש וגוף האדם המחולל קדושת השבת חיו, שכר הגודול בוה ובקא המעוטר לשומר שבת, עם קו' שמירת שבת פות לקטוי דיןש השכחים להלכה ולמעשה, בלה"ק,

עמ"ע 112

מצוות ישראל כהלכה

גילוי ידיעות מבהילות במצוות המפוזרים בכל קצות הארץ וגם באורה"ב, באידיש ואנגלית,

עמ"ע 48

ונאמר אמן – יצחק לשוע

על קדושות בית המדרש, דיןש נחוצים בעניין עניית אמן ויהשייר ועוד, באידיש,

עמ"ע 224

ונאמר אמן – עניית אמן כהלכה

עם קו' מצוות ישראל כהלכה, באידיש, לשאה"ק ואנגלית,

עמ"ע 128

נדולי יצחק מצוות צייטת – דיןנו ומנהגו, באידיש,

עמ"ע 64

חלב ישראל כהלכה

ח"ג מספר נפש ישע"י על מאכליות אסורות, מבוססת להoir עני בני בני ישראל מציאות המכוב בנושא הלב שחלו עכו"ם ואין ישראל רואה, במקומות שיש חוק המשלה לאסור באיסור חמור לבלי לערב משחו מחלב טמא לתוך הלב טהור. בירור הנסיבות שבערבין הלב טמא בכלל מקומות חיבור הנכחן נהוץ מאד לכל בר ישראל בכלל לרבעים מנהלים ומשגיחים בפרט. בלה"ק,

עמ"ע 128

שולחן ישראל כהלכה

כל דיני הכנסת אורחים, באידיש,

עמ"ע 64

דמי משולח 7% מהזמנה . . . . . \$.

סך הכל _____
הערת המערכת. הספרים לא ישלחו בחוות רק אחרי קבלות המעות בדמי קידמה ולא בהקפה כלל.

שם _____ הכתובת _____

העיר _____ המדינה _____

RABBI S.Y. GROSS
4711-12th Ave.
Brooklyn, N.Y. 11219

MOSAD BRUCHA TOVA
P.O.B. 331
Brooklyn, N.Y. 11219

ב"ד המוחלט לענייני כשרות
שע"י התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה
RABBINICAL BOARD FOR KASHRUTH *
CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. & CANADA
85 DIVISION AVE. • BROOKLYN N.Y. 11211 • (212) 384-6765-6

סס'ג

מועד תביעה: — תרבותם תבונתו מוחדר יסבר בפ"ז להו ואנרכערונג שליטיאן יונז'ין זונטאל זונטאל זונטאל זונטאל יונז'ין זונטאל זונטאל זונטאל זונטאל	מוחדר אלטנדו אודר סטראַטְלִיטְיאָן אַלְטְּנוֹדָאָן אַלְטְּנוֹדָאָן אַלְטְּנוֹדָאָן אַלְטְּנוֹדָאָן אַלְטְּנוֹדָאָן אַלְטְּנוֹדָאָן אַלְטְּנוֹדָאָן אַלְטְּנוֹדָאָן	מוחדר יסבר בפ"ז להו ואנרכערונג שליטיאן אַלְטְּנוֹדָאָן אַלְטְּנוֹדָאָן אַלְטְּנוֹדָאָן אַלְטְּנוֹדָאָן

מְדֻעָה :

כאשר נתעוררת איזה שאלת אודות שמו של "פאלט קערגעלא" ושל "קאנטונגאט" שמערבים
בשםו צמחים (ארטנסנינג).

הרינו להודיע בזה שהרבנים הגאניגים הצדיקים שליטיאן חבריו ביד המוחלט לענייני
כשרות, עומדים על המשמר ועוסקים בחקירות ודרישות לב्र. מציאות ומצב הדברים
על בוריס.

בגמר הבירורים יחולטו חבריו בידם זו הלהקה.

חמייה בפקודת הבידוד, יום הי לסדר תורנה, ערדיך אודר אי שנות חדשות לפ"ה.

יחיון יצחק סגנון גליק

מצביב

ב"י"ד המיווחד לענייני כשרות

ש"ע"י התאחדות הרבנים DARZOT HABRIT V'KANADA
CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. & CANADA
RABBINICAL BOARD FOR KASHRUTH
85 DIVISION AVE. • BROOKLYN N.Y. 11211 • (212) 384-6765-6

פ.ג.מ.

פ.ג.מ. מילוי - ארכטטן המבוקש

מזהר יוכבד בפי תלוי וארכטטונג שלטיין

בוחן יומקאל יאנה דרבינאי
יבנץ יומתא יאנז גן, דקה נאום גאנז

סוחר אלטנשטיין אשר בפצע שליטין
מאדרט פאניסטוקוב זיין

מאדרט פאניסטוקוב זיין

מ.ד.ע.ה :

כאמור נתעוררה איזה שאלה אודורת שמו של "פאלם פערנעל" ושל "קאנוגנט" שמערבים
בשםן צמחים (ארטנסיניג).

הירני להזכיר זהה שהרמב"ם הגאנרים הצדיקים שליטיא חברי ב"י"ד המיווחד לענייני
כשרות, עומדיין על המשמר וווסקיים בחיקרות ודרישות לבור מציאות ומצב הדברים
על כורדים.

בגמר תבידוריים יחליטו הב"י את דבר ה' זו הלכה.

הו יוח בפקודת הב"י, יום ה' לסדר תרומה, עיריה אודר או שבט תדרשים לפ"ה.

חייאן יצאך סג'ל גליק

מצביב